

Even voorstellen

dr. Jeany van Beelen-Slijper

Associate lector HRM & Persoonlijk Ondernemerschap Hogeschool Inholland
Onderzoek naar loopbaanthematieken & verandering van werk

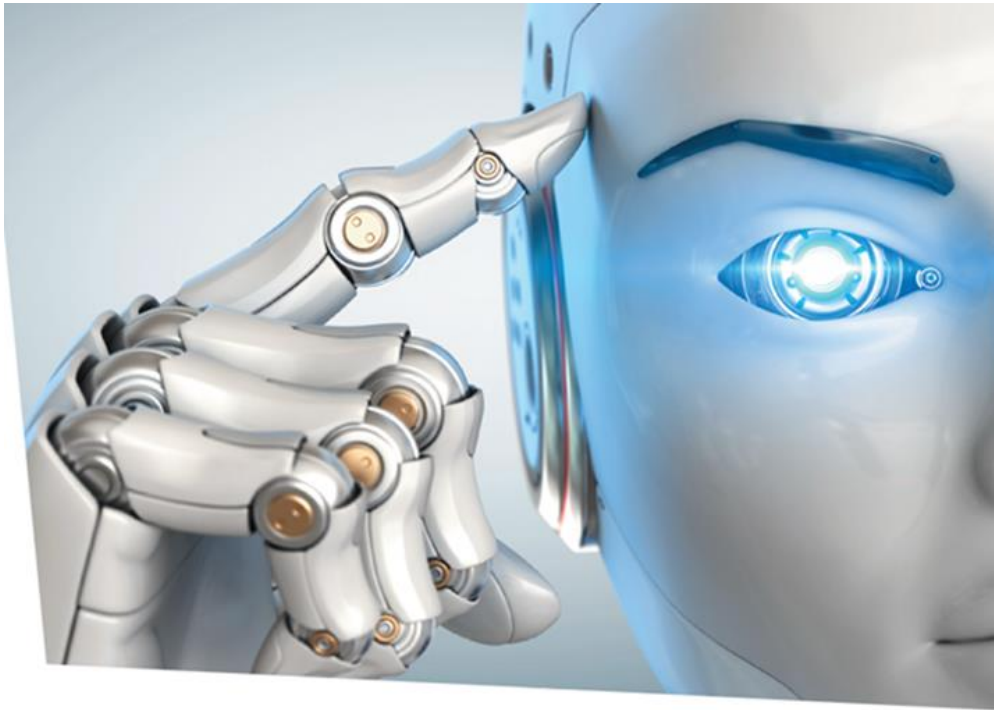
Beroepsbeelden en invloed daarvan op keuzes
Rol van LOB

Hogeschool Inholland en de Haagse Hogeschool (Beroepsbeelden)
Hogeschool Inholland en Hogeschool Rotterdam (Aansluiting)

Hoe kunnen we jongeren én werkenden in het kader van een leven lang leren voorbereiden op een duurzame loopbaan in een complexe, veranderende maatschappij?

Agenda

Het trilemma bij loopbaanbegeleiding en de kracht van verbinding

- Studiekeuzetrilemma
- (1) De wereld van de kiezende jongeren
Rol van Beroepsbeelden
- (2) De veranderende arbeidsmarkt
- (3) De opleiders

Het trilemma van studiekeuze.

De wereld van de kiezende jongeren

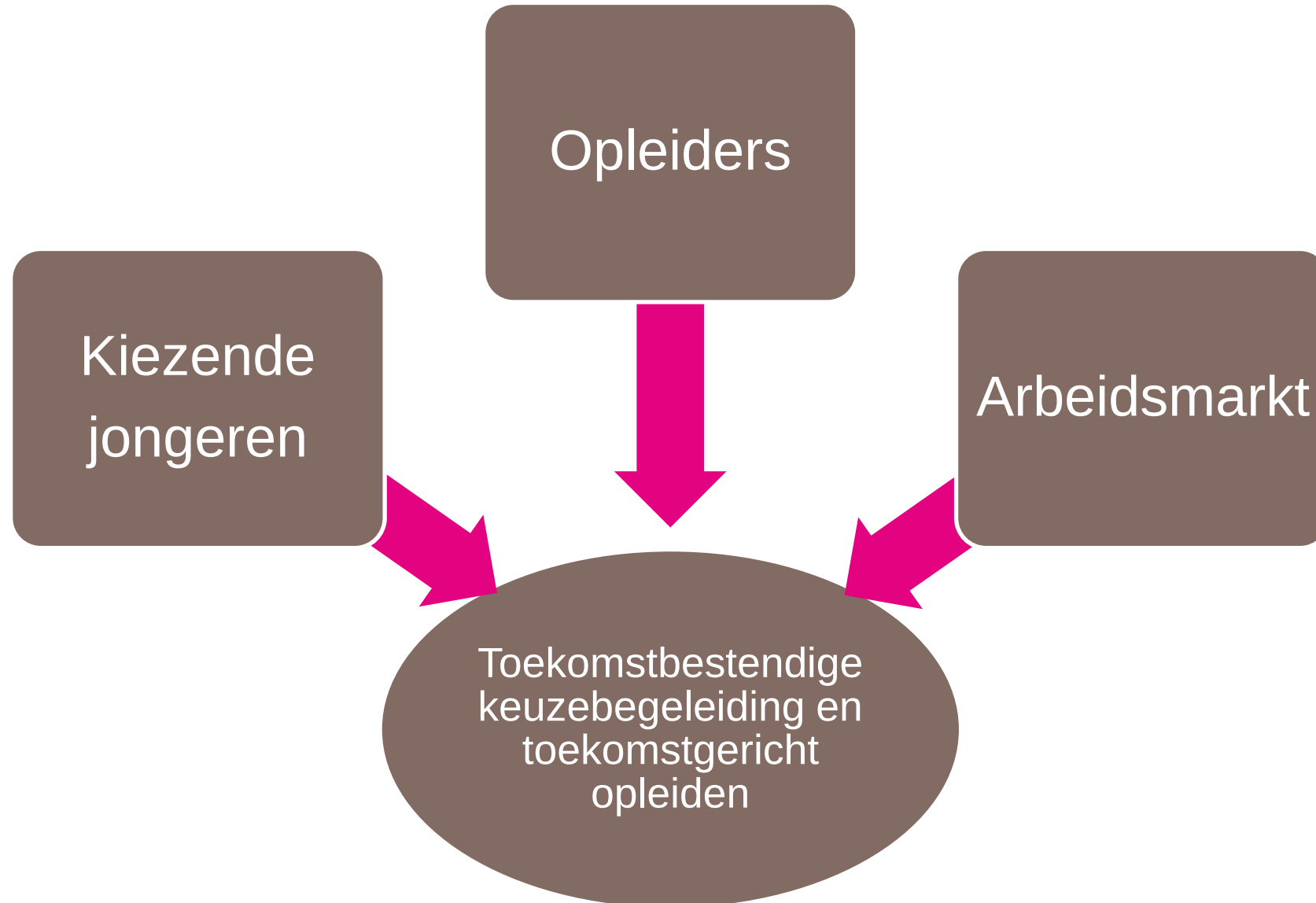
- Jongeren moeten uitvinden wat bij hen past (zelfconcept).
- Ze moeten kiezen waarin ze interesse hebben en dat moet matchen met het beroep / de opleiding.
- Maar: de beroepsbeelden zijn niet realistisch en deze beelden liggen al op jonge leeftijd vast.
- Veel jongeren vinden geld verdienen belangrijk; sommigen laten zich hierdoor leiden bij keuzes.
- Ouders spelen belangrijke rol.

De wereld van opleiders

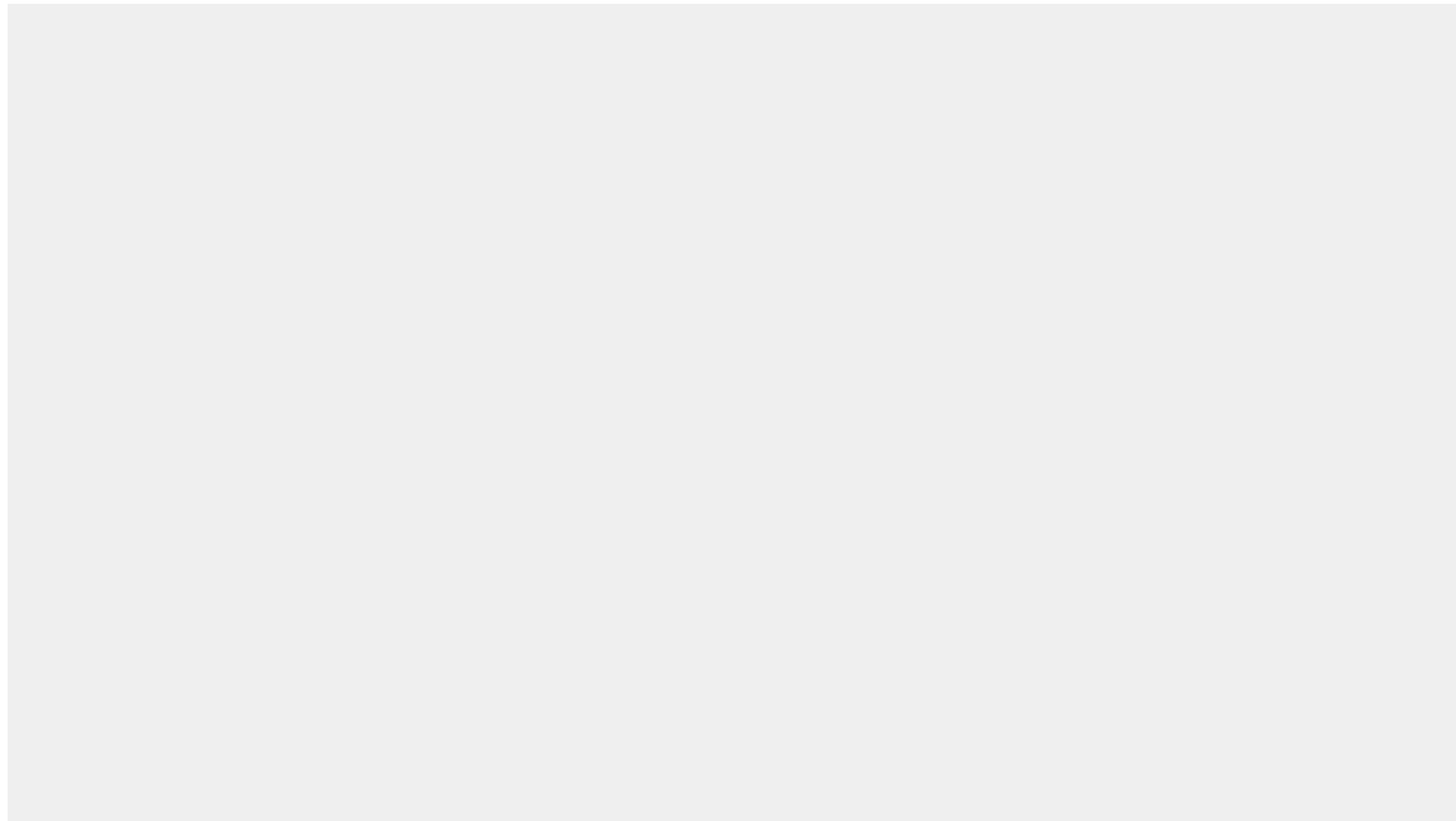
- Er wordt heel veel gedaan op het gebied van LOB.
- Veel nadruk op het uitkristalliseren van interesses.
- Diepte-exploratie komt minder aan bod.
- Onbekendheid met arbeidsmarkt:
 - Waar komen onze leerlingen / studenten terecht?
 - Verandering van werk, wat is nodig?

Arbeidsmarkt

- Vraagt om werknemers met competenties zoals:
 - creativiteit
 - probleemoplossend vermogen
 - kritisch denken
 - betrokken en ondernemende houding
 - in alle domeinen - cross-overs
- basiskennis blijft essentieel
- ict/digitale geletterdheid

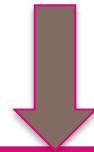
Hoe kiezen jongeren?

Het keuzeproces: zes stappen

1. Bewustwording (help ik moet kiezen!)
2. Wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik?
3. Exploratie in de breedte: welke studierichtingen en welke beroepen zijn er?
4. Exploratie in de diepte: Welke opties interesseren mij?
→ grondig onderzoek doen naar studierichtingen en beroepen.
5. Wat ga ik kiezen?
6. Ben ik zeker van mijn keuze? Keuze en binding aan keuze.

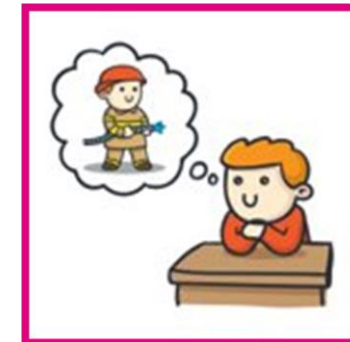
Beroepsbeelden: en wat kan ik dan later worden?

Kiezen betekent nadenken over 'later'

- Beroepsbeelden worden al jong gevormd: tussen 9-14 jaar.
- Beroepsbeelden kenmerken zich al vroeg door inperking van het keuzeveld.
- Beroepsbeelden van jongeren worden bepaald door:
 - verwachtingen omgeving;
 - hun zelfvertrouwen;
 - worden ontleend aan rolmodellen
 - zijn begrensd door het beeld dat ze van hebben van beroepen:

- Niet realistisch
- Abstract
- Onberedeneerd
- Achterhaald

→ *Ervaren en exploreren zou al vroeg moeten beginnen*

- (Harting, Portfelli & Vondracek, 2005; Gottfredson, 2005; Slijper, Biemans e.a.; 2021)

Decanen, mentoren,
studieloopbaanbegeleiders
Ouders, familie, vrienden

accountant: van
cijferaar naar
trustprovider

van verpleegkundige
naar zorgregisseur

van piloot naar
vliegtuigmanager

- verouderde beroepsbeelden
 - onvolledig beeld
 - geen beeld (nieuwe beroepen)
- gescheiden werelden ...

Beroepen veranderen De arbeidsmarkt verandert:

een animatie

Onderzoek naar beroepen in transitie

Bijna 40 beroepen in transitie zijn onderzocht:

- De veranderende arbeidsmarkt
- Beroepen verdwijnen
- Beroepen verschijnen
- Verschillen in arbeidspotentieel

inh Er zijn verschillen tussen beroepen en sectoren!

- Er zijn sectoren die groeien en sectoren die gelijk blijven of krimpen
- **Groeisectoren:**
 - Techniek (Bouw, Food, ICT - datamanagement en cybersecurity)
 - Medisch (Zorg, Specialisten ouderenverpleegkunde)
 - Onderwijs
- **Krimpsectoren:**
 - Banken, verzekeringen, administratieve beroepen
 - En het verschilt ook nog eens per niveau

Figuur 3 | Discrepancie tussen vraag en instroom naar opleidingsniveau en -richting

Niveau	Richting					Totaal
	Economie*	Overig	Onderwijs	Medisch	Techniek	
Wetenschappelijk onderwijs	1,9	0,9	0,5	1,7	5,6	6,8
Hoger beroepsonderwijs	9,4	1,7	6,6	1,9	10,6	8
Middelbaar beroepsonderwijs	13,6	8,3	n.v.t.	0,8	5,3	15,8
Mbo 1, basis- of voortgezet onderwijs**	Opleidingsrichting niet van toepassing					26

(x,x)

Jaarlijks verschil tussen instroom vanuit opleiding en aantal baanopeningen (x1000)

Overschot: Meer instroom vanuit opleidingen dan baanopeningen

Tekort: Meer baanopeningen dan instroom vanuit opleidingen

Bron: Cijfers van ROA 2018 in Denkwijk 2019

- Veel beroepen verdwijnen niet, maar krijgen een nieuw jasje;
- Meer technologie en ICT;
- Sommige taken door de computer overgenomen, maar er komen andere taken bij.

Wat kan een robot niet:

- Werk dat creativiteit vergt;
- Werk dat gericht is op nieuwe ideeën;
- Werk met veel sociale interactie: relaties aangaan, samenwerken

Digitale en sociale skills worden dus steeds belangrijker.

- Hightech sector, innovatief
- Dynamische sector
- Veel arbeidspotentieel

Geen idee, onbekendheid:

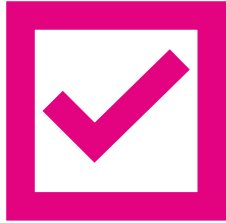
- Onbekendheid met productprocessen (food, 'groene' sector)
- Geen idee van de dynamiek en intensiteit in de Greenport
- Soms negatief beeld. Men kent maar deel van de arbeidsomstandigheden / werkzaamheden

"Buiten de sector is het beeld anders. Dan ziet men de werktijden, om 5 of 6 uur beginnen".

"Bijvoorbeeld mijn vrienden die maken dan wel inderdaad nog wel meer grappen van, nou ja, ga jij maar lekker paprika's inpakken".

Deel 3 - Keuzebegeleiding: opleiders en begeleiders

- In hoeverre leidt een studie direct op voor een specifiek beroep?
- Gaat het om geschikt zijn of geschikt worden?
- Hoe kunnen we opleiden voor beroepen die nu nog niet eens bestaan?
- Hoe kunnen we adequate loopbaanbegeleiding geven en de abstracte beroepsbeelden meer laten leven?
- Moet inhoud of latere beroep leidend zijn bij studiekeuze?
- Is kiezen 'wat je leuk vindt' wel slim?

bron: NRC, januari 2018

bron: NRC, november 2017

bron: NRC, december 2017

Over 21e-eeuwse vaardigheden – wat het werkveld vraagt:

- De basis: *specifieke vakken*;
- Vakken moet gecombineerd worden met *21st century skills*;
- In de context van het beroep! Skills zijn overal anders;
- Geen lijstjes, de ene competentie is de andere niet.

- ICT is er gewoon
- Samenwerken op veel manieren (multidisciplinair)
- Communicatie op veel manieren
- Probleemoplossend vermogen en creativiteit
- Kritisch denken
- Flexibiliteit

→ **Sleutel: Aanpassing en lerend vermogen ontwikkelen.**

Matchingsbenadering:

Informatieverstrekking, oriëntatie

+

Zelfconcept(wie ben ik, wat kan ik,wat wil ik...)

DE studiekeuze /
beroepskeuze

Methodes veronderstellen *zelfkennis* en *intrinsiek gemotiveerd* jongeren.
Uitgangpunt is de juiste studiekeuze.

Maar : Zoeken naar 'ZELF':

→ improductieve zelfreflectie

→ vruchteloze zoektocht

Onderzoek: LOB-methodes worden als niet zinvol ervaren→

methode = een verplichte opdracht, de tests zijn te lang, het programma is saai
en de uitkomsten uit de test kloppen niet.

Ontwikkelingspsychologische benadering van loopbaankeuzes:

Het gaat er niet zozeer om uit te vinden 'wie jij bent' te vinden maar jezelf te ontwikkelen

- Ervaringsgerichte activiteiten kunnen helpen:
 - Meer inzicht in drijfveren
 - Motivatie en nut wordt ingezien
- Meeste jongeren zijn nog niet toe aan verstrekkende beslissingen over hun loopbaan; hebben meer tijd nodig.

Profiel/studie/loopbaankeuzes
eenmalig, maar een leven lang!

Intrinsieke of extrinsieke motivatie?

“Ik vind geld verdienen
belangrijk”
Is dat dan erg?

Autonomie van de keuze is minstens zo belangrijk!

LOB-Kompas voor de 21^e eeuw (vo) En de Keuze is Reuze (mbo)

- Gebaseerd op ervaringen opdoen
- Geen 'afvinklijstjes'
- Vorm: beeldend (filmpjes, persona's, animaties, mood boards)
- De veranderende beroepen betrekken in keuzebegeleiding
- Sociale context (ouders of belangrijke anderen) betrekken: van grote invloed
- Met docentenhandleidingen en opdrachtjes
- Open acces methode (Publicatie: De kracht van verbinding, Module 6, Jongerenmodule)

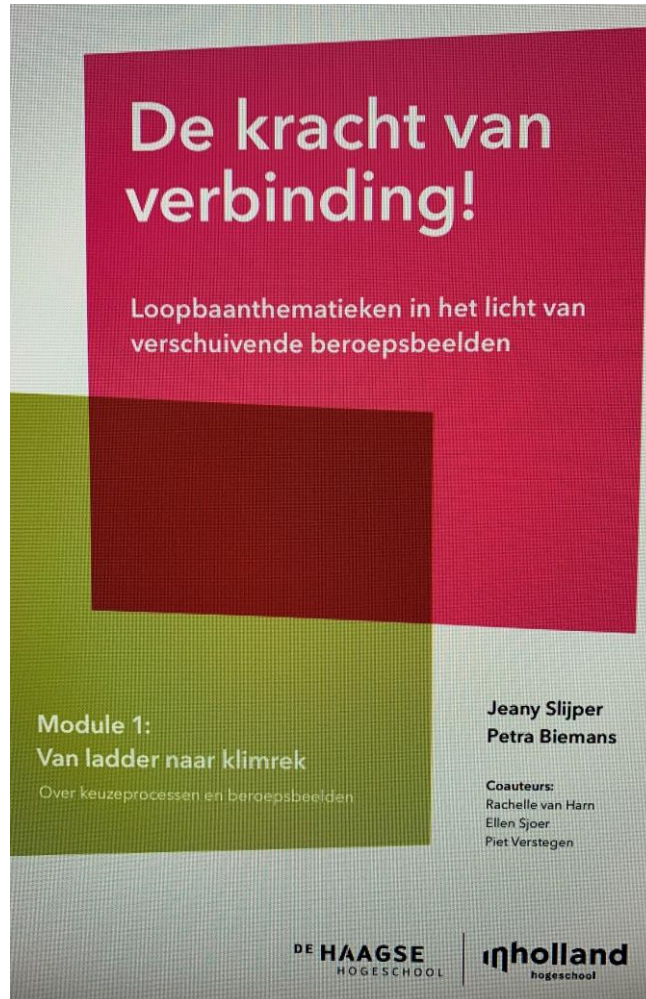

- Belangrijk: eigen maken van toekomstbestendige vaardigheden
- Deze vaardigheden kunnen jongeren in **verschillende** beroepen kwijt;
- Het gaat er niet om een beroep te vinden dat je je hele leven moet gaan uitoefenen...
 - de jongere zelf verandert nog
 - de arbeidsmarkt / de wereld om ons heen verandert razendsnel.

Maar wel: op pad gaan, dingen doen én ervaren;

Kleine stappen zetten, daar leer je het meest van, ook over jezelf.

Meer weten?

Informatie over het lectoraat HRM & persoonlijk ondernemerschap

Informatie over de projecten die we uitvoeren

Filmpjes aan de bak garantie, waarvoor we onderzoek hebben gedaan

Publicaties van het lectoraat

jeany.vanbeelen@inholland.nl

Vragen en Discussie

Dank voor uw aandacht